

**VISITES
A LA MANRESA
DESCONEGUDA**

de Pere III. El primer establiment particular il·luminat va ser la drogueria Ferrer —un dels propietaris de la companyia— de la Plaça Major.

A l'any 1899 es va posar en marxa una central hidroelèctrica a Les Hortes de Viladordis que aprofitava un ramal de la Sèquia i el 1906 es va construir una nova central hidroelèctrica a les Marceles al costat del Llobregat.

Per problemes de liquiditat la Companyia es va transformar el 1910 en Companyia Anònima Manresana d'Electricitat (CAME) i la gent li deia, l'Anònima i aquest va ser el nom popular en que es va conèixer durant molts anys la companyia que se'n cuidava del subministrament elèctric de la ciutat i l'edifici del carrer Llussà. Tot i que hi van haver també, més endavant, altres companyies. El 1913 es va instal·lar Energia Elèctrica de Catalunya de la mà de la Cooperativa Manresana d'Energia Elèctrica que va fer l'estació receptora de Els Dolors. Aquest fet va provocar una competència entre les dues companyies i als anys cinquanta la ciutat es va dividir en dues zones: a l'esquerra de la carretera de Vic i Santpedor per l'Anònima i

la zona de la dreta per l'Energia (aleshores FECSA). El 1920 arribaria Catalana de Gas i Electricitat per subministrar energia a la Fàbrica Nova mitjançant l'estació receptora de La Catalana.

Als anys vint la família Gomis que ja tenia negocis d'electricitat en molts pobles del Bages es van convertir en els propietaris de la Companyia Anònima..

El 1945 es va constituir la nova societat Forces Hidroelèctriques del Segre SA que absorbia totes les empreses del grup Gomis.

La companyia, després de la guerra civil, va fer l'embassament d'Oliana que es va inaugurar el 30 de juny de 1959 i que permetia transportar una gran potència (37.800 kW) a l'estació transformadora del Congost.

Més endavant la companyia elèctrica local SEGRE, va ser absorbida per Forces Elèctriques de Catalunya FECSA, després FECSA-Enher i actualment Endesa.

L'any 2014, al cap de cent vint anys, l'empresa elèctrica ha deixat les instal·lacions del carrer Llussà i s'ha traslladat al complex elèctric de La Catalana a la vegada que l'edifici ha estat cedit a la ciutat perquè aculli equipaments municipals. ■

L'ANÒNIMA

De la Companyia Anònima Manresana d'Electricitat (CAME)

ORGANITZAT PER: Centre d'Estudis del Bages, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Delegació del Bages-Berguedà i Ajuntament de Manresa

AMB LA COL·LABORACIÓ DE: Amics de l'Art Romànic, Arxiu Comarcal del Bages, Endesa, Museu Comarcal de Manresa i Voluntaris culturals

TEXT: Francesc Comas Closas

FOTOGRAFIES: Genís Sáez, Ajuntament de Manresa

L'ANÒNIMA

De la Companyia Anònima Manresana d'Electricitat (CAME)

Antigament la ciutat estava a les fosques durant la nit. Al segle XVIII s'hi van posar graelles que cremaven teies que només s'encenien en els dies de festes públiques. Al final del segle es van posar als carrers llums d'oli en uns petits fanals que van quedar fixats a les parets i el sereno havia d'enfilarse a una escala per encendre'ls.

Més tard els llums d'oli van ser substituïts per llums de petroli que feien més llum. L'any 1859 el gas va arribar a la ciutat i els fanals de gas van substituir els de petroli per il·luminar els carrers.

A partir d'aquells moments es van fer diferents projectes i experiments per portar la instal·lació elèctrica a Manresa i en diferents Festes Majors es van il·luminar edificis com l'ajuntament, la Seu, el Carme o el passeig de Pere III amb focus d'arc voltaic.

Finalment l'any 1892 l'ajuntament feia pública la convocatòria de subhasta per l'enllumenat públic per mitja de llum elèctrica mitjançant la instal·lació de 350

La primera prova es va fer per la festa de la Llum de 1886 mitjançant una dinamo moguda a vapor que va il·luminar l'interior de l'església del Carme

bombetes de 16 bugies i 10 arcs voltaics de vuit ampers.

La concessió es va donar a Lluís Muntadas, enginyer industrial de Barcelona però al cap de quatre mesos els industrials manresans Magí Gallifa, Lluís Vila i Àngel Ferrer li van comprar la concessió i es van convertir en els protagonistes de la llum elèctrica

a Manresa si bé la instal·lació de la maquinària va anar a càrrec de Muntadas.

A primers de 1893 en un solar del carrer Llussà on hi havia el teatre d'estiu del Buen Retiro es va començar a construir la fàbrica d'electricitat, obra de l'arquitecte Ignasi Oms i Ponsa.

L'emplaçament reunia molt bones condicions per la nova centralitat urbana –la ciutat creixia pel cantó de la carretera de Vic– i per instal·lar generadors d'electricitat per subministrar l'enllumenat públic i privat.

És un edifici industrial de planta baixa més dues plantes pis. Oms va construir tres cossos d'edificació totalment diferenciats, responen a les diferents funcions de cada part, ja que la que dona al carrer Llussà havia de servir de fàbrica tèxtil que aprofités el possible sobrant d'energia que generava el complex industrial i oficines de l'empresa.

Per la portalada s'accedeix a un pati interior on hi ha dues naus paral·leles a la primera que havien de servir per fabricar electricitat: la nau d'entremig per a sala de calderes i l'altra, més espaiosa ja que fa 28x10 metres i sense columnes per a sala de màquines, quadres de distribució, maquinària auxiliar, etc.

A sota dels edificis hi ha uns soterranis que contenen la carbonera, diversos espais de magatzem, el passadís de fums i la base de la gran xemeneia.

Interior de l'antiga nau de la turbina

La façana destaca per l'ús total del maó i les portes i finestres amb arcs de mig punt o arc pla segons els pisos. Al mig trobem un arc central amb la porta de planxa i barrots de ferro i uns barrots superiors disposats radialment que envolten la data de 1894 i coronat per una torre de major altura.

Un altre element destacable és la xemeneia situada a l'interior del recinte. Construïda amb maó i reforçada amb cercols metàl·lics està coronada per una espècie de barret.

En els seus orígens l'edifici fou ocupat per la Companyia d'Enllumenat que va destinar les naus a fàbrica tèxtil i a producció d'electricitat amb carbó. Per generar electricitat es va instal·lar una gran màquina de vapor de 200 cavalls que feia moure les turbines de la sala de màquines i els generadors, de corrent con-

tinu, que subministraven l'energia a la ciutat. La central consumia carbó de les mines de Fígols, quatre-centes cinquanta tones mensuals, que arribava amb el Carrilet i era transportat fins a la central tèrmica amb carros o des de l'estació del Nord si venia d'altres indrets.

Posteriorment va ser ampliada fins a 1000 kw. El corrent produït era rebut en un quadre general de distribució amb dues xarxes que facilitaven l'enllumenat: una línia fins a mitjanit i l'altre per als llums que eren encesos fins que es deia clar.

Les primeres proves es van fer per les Festes de la Llum de 1894 instal·lant uns focus a la plaça Major i els voltants del Carme. Però nova ser fins l'1 d'abril del mateix any que es va fer la inauguració oficial de l'enllumenat elèctric amb l'encesa de 10 focus d'arc voltaic al Passeig